কৱিতা

শেষ-ৰেখা

শ্ৰীসৰ্ব্বেশ্বৰ দ...
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, ক...

জনমৰ অজানা ঘাটত
দিলে কোনে ডিঙাত উঠাই
জীৱনৰ গৰা খহনীয়া
সোঁতে মোক নিলে যে উটাই।
নিৰাশাৰ ৰদৰ তাপত
চেনেহৰ নিজৰা শুকাই
যৌৱনৰ খৰালি বেলিকা
বিৰহৰ বলুকা ওলাই।
সাৰজান গৰাৰ কাষত
বালিঘৰ বহুতো সাজিলো।
ঢলে যে নিলেগে উটাই
পাচদিনা দেখিব নাপালো।
নিৰাশাৰ মেঘৰ মাজত
শেষ ৰেখা আশা জিলিকনি

আন্ধাৰত আকুতো নোলায়
জীৱনৰ ৰামধেনু খনি
ডিঙাখনি ডুবাৰ পাচত
বহি বহি চিন্তা বলুকাত
চকুপানী ধাৰেৰে বোৱালে
পায় জানো সিটো পাৰঘাট?
মাৰ গলে পশ্চিমত বেলি
নিলীমাত তাৰকা ওলাব।
জীৱনৰ বেলিমাৰ গলে
যুগমীয়া আঁউসী আহিব।
আঁউসীৰ আন্ধাৰ বুকুত
শেষ জোন ডুবাৰ আগত
থাকি যাব আশা শেষ ৰেখা
জীৱনৰ বিয়লি পৰত।

অসজ

শ্ৰীসুবোধচন্দ্ৰ গোস্বামী

ক্লান্ত বিমৰিষ পৰাণ ওপচা
নতুন দিনৰ আশা—
জীৱণৰ ফটা কাপোৰ সৰকি
দূৰৰ বতাহে যায়হি পৰশি ঃ
মাৰুতী! তোমাৰ অবুজ কাকুতি,
ৰ'দ বৰ চোকা, চ'তৰ পছোৱা ;
স্তব্ধ বুকুত নতুনৰ আশা ক'তা ?
এখুজি দুখুজি ৰঙা পথৰাৰ

মাৰ্ক্স, গান্ধী, জৱহৰ সকলো পুৰণি
তথাপিও—
বতাহ আহিছে নতুনৰ ঃ
ৰদ'ৰ তাপত কলীয়া দেহৰ
চেনেহ আকলুৱা চিৰাচিৰ চাল,
আৰু অকনাৰ ৰোগ শয্যাৰ
ক্ষুধিত কাতৰ সেতা চকুজুৰি
আশাতীত দুৰদশা।

তুমি বাৰু কেতিয়া আহিবা

শ্ৰীবিমল শৰ্ম্মা
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, কলা।

কোনোবা এটা—
ফাৰংফুটা জোনাকত
তুমি আহিছিলা মোৰ কাষলৈ—
ফুল আৰু পাতেৰে সজা আকাশী যানত উঠি।

তুমি কৈছিলা—"বাহিৰত তেনেই জোনাক,
আহা আমি উমলি থাকিম।"
তুমি মোক দিছিলা এথোপা ফুল
আৰু খাবলৈ কিবাকিবি—
সৰগৰ ভোগ।
ময়ো দিছিলো—বজাৰৰ আনি থোৱা
ৰুটিটোৰ এটুকুৰা—তুমি দেখি এৰাইছিলা)

তাৰ পিছত
কোন এটি মুহূৰ্ত্তত—
মোক হেৰুৱাইছিলো তোমাৰ মাজত;
তোমাৰ উন্নত ধমনিৰ হাজাৰ জোৱাৰে
ওপঙাই দিয়া বিশাল উপত্যকাত।

সেই মধুমিলনত—সাক্ষী ৰ'ল—
সৰগৰ ডেকাজোন—আৰু ৰ'ল
তাৰ অনুচৰ
দূৰণিৰ হাজাৰ হাজাৰ তৰা।
(তোমাৰ দৰে সিহঁতো লাজুকী)
নিচেই পূৱাতে মোক
এৰি তুমি উৰি গুছি গ'লা।

ভাগিল সপোন মোৰ
ৰ'ল মাথো নিৰস বাস্তৱ।
মই মাথো সুঁৱৰিলো—
মোক সাৰটি গোৱা
তুমি,—অনেক স্বৰ্গীয় গান—
কোনো দিনে নুশুনা যিবোৰ
স্মৃতিত জাগে মোৰ
শুনো সুৰ-নুবুজা ভাষাৰ।

মই আজি ঘূৰি ফুৰো—
অকলে অকলে জোনৰ দেশত
তোমাৰেই সন্ধানত।
বহি পৰো কৰবাত
অশেষ ক্লান্তিত,—
কক্ষচ্যুত উল্কাৰ দৰে।

ডাৱৰৰ জাহাজতো—তোমাকেই চাইছিলো
বহুত ৰাজহাঁহৰ পিঠিতো তোমাক চাইছিলো;
ভাবিছিলো—
সিহঁতৰ বোকোচাত এদিন আহিবা।

আজিও—
অনেক জোনাক ৰাতি
উজাগৰে উচুপি উচুপি কাটো
মাথো তোমাৰেই প্ৰতীক্ষাত সোণ,
কোৱাছোন—
তুমি বাৰু কেতিয়া আহিবা?

নীল আকাশৰ তুমি এটি তৰা

শ্রীউদয়
প্রথম বার্ষিক

নীল আকাশৰ
তুমি এটি তৰা
পৰাণ ব্যাকুল কৰা।

নীল সাগৰৰ
তুমি এটি ঢউ
চঞ্চল হিল্লোল তোলা।

তুমি ফাগুণৰ
বলিয়া বতাহ
আবিৰ উৰাই অনা।

বসন্তৰ তুমি
কলিয়া কোকিল
মনপ্ৰাণ উন্মনা।

হেমন্তৰ তুমি
শুকুলা কুৰলী
মায়াৰ মোহিনী বেশ।

ঠেৰেঙা সীতৰ
বুকুৰ কপনি
সজীৱৰ উনমেষ।

নিদাঘৰ তুমি
দুৰ্ব্বাৰ বাৰিষা
দানৰ মুৰ্ত্তি ধৰা।

শৰতৰ তুমি
সুনিৰ্ম্মল জোন
প্ৰেমৰ লহৰী তোলা।

তুমি চন্দ্ৰমাৰ
জোনালী কিৰণ
শান্তিৰ অমিয়া ধাৰা।

তুমি নিজৰাৰ
কুলুকুলু সুৰ
নুবুজা সুৰেৰে ভৰা।

(তুমি) বণৰ মাজৰ
চকিতা হৰিণী
বোকাৰ পদুম ফুল।

কলপনা কৰিলে
অপৰূপ ৰূপ
দেহ-মন পৰে জুৰ।

মোৰ হৃদয়ৰ
শূণ্য আসন
তোমাৰ ৰূপেই জোৰা।

নীল আকাশৰ
তুমি এটি তৰা
পৰাণ ব্যাকুল কৰা।

স্মৃতি-তৰ্পণ

শ্ৰীবিজুলী দাস
প্ৰথম বাৰ্ষিক, কলা

আজি অসমৰ
মহা মানৱৰ
    পুণ্য সোঁৱৰণি দিন ।
আকাশ পৱন
গিৰিগুহা ভেদি
    বাজিছে জাতীয় বীণ ।
অজ্ঞান-তামস
অধৰ্ম্ম-কলুষে
    মেৰিলে অসম ভূমি,
হলা অৱতাৰ
নবৰূপী দেৱ
    গঢ়িলা ই দেশ তুমি ।
অসম দেশৰ
প্ৰতি-অঙ্গে ঘোষে
    তোমাৰে অমিয়া দান,

মুমুৰ্ষু জাতিক
দিলা সঞ্জীৱনী
    সঞ্চাৰি জাতিৰ প্ৰাণ ।
গীতি-নাট্যকাৰ
কবি-শিৰোমণি
    ৰচিলা ভাষাৰ মঠ,
সমাজ-ধৰণী
সত্ৰ অনুপম
    ঐক্য সমতাৰ পথ ।
পুণ্য-স্মৃতি দিনে
কিনো আছে দিম
    তোমাৰে সকলো দান,
নিচলা হিয়াৰ
নিভাঁজ ভকতি
    যাচিলোঁ অৰ্চ্চনা-গান ।

নিজৰা

শ্ৰীসাবীন ভট্টাচাৰ্য্য
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, কলা

পাহাৰৰ বুকু ফালি   নামি আহে জৰণা
জিৰ জিৰ বতাহত   উৰে তাইৰ উৰ্ণা ।
চঞ্চলা - মৃগীসম   নামি আহে হৰ্ষে
ধৰণী সজীৱ হয়   তাইৰ ক্ষীণ স্পৰ্শে ।
চিকোন ককাল তাইৰ   অপৰূপ ভঙ্গী
নিৰলাতে বই থাকে   নাই কোনো সঙ্গী ।
মৃদু-মধু সঙ্গীতত   সদা থাকে ব্যস্ত

পথ চলে আপোনাৰ   নহৈ দ্বিধাগ্ৰস্ত ।
শিলকাটে দিনে-ৰাতি   আপোনাৰ ৰঙ্গে
ফুলে দিয়ে অঞ্জলি   তাইৰ ক্ষীণ অঙ্গে ।
পৃথিৱীত নাই কোনো   আপোনাৰ জন
তথাপিও নহয় তাইৰ   দুখ মগ্ন মন ।
গিৰিপথ পথিকৰ   তাইয়েই যে প্ৰাণ
তৃষিতক জোগায় পানী   নাই অভিমান ।

নাও কেনি নিয়া ভটিয়াই

শ্ৰীবীৰেন ...
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, ...

কেনি নিয়া নাও তুমি হেৰা নাৱৰীয়া
ডুপৰ... চোকা ৰ'দে দহিব হৃদয়,
অকলে অকলে তুমি সঙ্গী কোনো নাই
...াৰিবানে নাও খনি নিব আগুৱাই ?
জীৱন জলধি মাজে উঠিছে প্ৰলয় উৰ্ম্মি
নাও খনি থাকিবনে থিৰে ?
প্ৰলয়ৰ ধুমুহাই নাও দিব ওলোটাই
নাৱঁৰীয়া, নাও খনি বুৰো বুৰো কৰে।
শুনা হেৰ নাৱৰীয়া জীৱনৰ তৰি বোৱা
নকৰিবা তুমি হেৰা জীৱনত ভুল !
দুৰাশাৰ তৰী বাই নামাতিবা প্ৰলয়ৰ
নকৰিবা সুখে ভৰা জীৱন নিৰ্ম্মল.

ৰচিছিলো ময়ো এটি জীৱন ৰঙীন ...
সাজিছিলো ঘৰ এটি শত বৰণৰ ...
কিন্তু আজি হায় ! হায় ! চিন চাব এ...
ব্যথা ভৰা জীৱনৰ উঠিছে লহৰ।
তেনেহলে কিয় তুমি জীৱনৰ ফুল...
নিৰাশাৰ সাগৰত কৰিবানো লয় ...
মানিকৰ আশে তুমি মৰুভূমি মা...
দুখৰ বোজাটি লবা গই ?
অচিনাকি নাৱৰীয়াই নাওখনি বাই...
ইঙ্গিতেৰে মাথো এটি কৰিলে উত্তৰ
"জীৱনৰ লক্ষ্য লই নিম নাও ...
সহিম লাঞ্ছনা যত ঘটে জীৱনৰ ...

উদাস

শ্ৰীকামাখ্যা ...
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, ...

মই জানো, মই কবি নহয়।
কবিতা লিখা নাই কেতিয়াও,
কল্পনাৰ তুলি
লৈ অঁকা নাই কুসুমৰ কলি
তথাপিও কিয় বাৰু অহেতুক উচ্ছ্বাস মোৰ
সপোন সাগৰত নিতউ উপঙি থকাৰ ?
গভীৰ ৰাতিও কিয় ঘুৰো পথে পথে
অকলে কিহৰ আশাত কাৰ বা ইঙ্গিতত ?
ৰাতিৰ সস্মিত জোনাকে
কিয় তৰালিক লৈ যায় সুদূৰৰ সুনীল আকাশে

বৰিষণ মুখৰিত দিনত কিয় কল্পনাই ...
মাতে মোক—কিয় হয় মোৰ মন উদা...
কবি নহয় মই যে বিৰহী
সেয়ে আহে দীৰ্ঘশ্বাস
বিৰহীক দেখি দেখি চন্দ্ৰ, শেৱালী, ...
সেয়ে মই বিচাৰো নিৰ্জ্জন, ভাল পাওঁ ...
গভীৰ ৰাতিৰ সপোনত ভাঁহো।
বহুদিনৰ পৰা, জনা নাই, বিচাৰিছো...
মই যেন পোৱা নাই পাব খোজো ...

গল্প—

পূৰ্ণ-গ্ৰাস

শ্ৰীবীৰেশ
তৃতীয় বাৰ্ষিক, কলা

শিয়ঁৰি উঠিল জয়ন্ত। অন্ধকাৰ নিশা মাৰ্জ্জন কোঠাৰ মাজত ভূত দেখি উচাপ খাই ঠা শিশুটিৰ দৰেই সি থৰ হৈ গ'ল। আধা া চিঠিখন পঢ়ি শেষ কৰিবলৈ তাৰ সাহস হল। এটাৰ পিচত এটা চিগাৰেট জ্বলাই সি াঠাটোৰ ভিতৰতে চট্‌ফটাই ফুৰিবলৈ ধৰিলে—ৰিওঁফালে সিচৰতি হৈ পৰি থকা অসংখ্য চিগা-টৰ টুকুৰাৰ ওপৰেৰে। তাৰ জীৱনৰ হেজাৰটা প্ৰত্যাশিত ঘটনাৰ দৰেই প্ৰদীপৰ এই চিঠি-খা তাৰ বাবে আছিল— এটি কল্পনাতীত দুৰ্ঘ-া। প্ৰদীপৰ চিঠি সি বহুকেইখনেই পাইছে। ন্তু তাৰ কোনোখন চিঠিয়েই আজিৰ দৰে ৱত কৰি তুলিব পৰা নাছিল। তাৰ আজৰ ঠিখনে জয়ন্তক কেৱল তাৰ হেৰাই যোৱা তীতটোকে মনত পেলাই দিয়া নাছিল, লগতে ৰ আগত দাঙি ধৰিছিল এটি অমীমাংসনীয় স্যা।

জীৱন যুজত ভাগৰি আউল লাগি যাব ধৰা ৰ জীৱনটোৰ এদিন আঁত বিচাৰি দিছিল হাৰিকাই। নহলে যে কি হ'লহেঁতেন কোনে নে!— নীহাৰিকাক লৈয়েই সি এদিন জীয়াই ছিল।। বেখাই তেতিয়াও তাৰ জীৱনত ভুমুকি মৰা নাছিল।......কিন্তু সেই নীহাৰিকা আজি নিজেই দিশহাৰা। সীমাহীন সমুদ্ৰৰ গভীৰ বুকুত তাইৰ জীৱন তৰী আজি বুৰো বুৰো। এই অৱস্থাত জানো তাইক উদ্ধাৰ কৰাটো তাৰ কৰ্ত্তব্য নহয়? কিন্তু উপায়ে বা কত?...

নীহাৰিকাৰ শোকলগা পৰিণতিতকৈয়ো সি বেছি আঘাত পাইছিল মৃদুলৰ জঘন্য কাৰ্য্য কলাপ বোৰৰ বাবে। সি ভাবি আচৰিত হৈ গৈছিল—ভগবানৰ পৈনত হাতৰ পৰশত গঢ়ি উঠা এনে সুন্দৰ, সুঠাম শৰীৰ একোটাৰ মাজত কুৎসিত পাষণ্ড একোটা কিদৰে লুকাই থাকিব পাৰে। এই মৃদুলৰ কাৰণেই তাৰ জীৱনৰ সোণালী সপোনবোৰ চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ হৈ গ'ল। তাৰ মানস—পটত আঁকা সাতবৰণীয়া ৰামধনুখনিৰ ওপৰত এই মৃদুলেই ক'লা প্ৰলেপ সানি দিছিল— চিৰ দিনৰ বাবে। কিন্তু তাতো সি সন্তুষ্ট হব নোৱা-ৰিলে। ভবাৰ লগে লগে তাৰ মনৰ পৰ্দাত জিলিকি উঠে সুদূৰ অতীতৰ দিনবোৰ।

সংঘৰ সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে জয়ন্তৰ দায়ীত্ব নিশ্চয় আছিল। সেই বুলি সিয়েই সকলো নাছিল। তাত সকলো প্ৰতিনিধিৰে সহযোগিতাৰ আৱশ্যক। কিন্তু ইয়াৰ অভাৱতেই জুৰুলা হৈ

পৰিছিল জয়ন্ত। সংঘৰ বাৰ্ষিক অধিবেশনত যি ধাৰ লাগিল, তাক পৰিশোধ কৰাৰ বিষয়ে কোনো প্ৰতিনিধিয়ে চিন্তা নকৰিলে।

মহাজনৰ খেচ্ খেচনিত অতীষ্ঠ হৈ জয়ন্ত উপস্থিত হ'ল সংঘৰ অন্যতম সদস্য মৌজাদাৰৰ ল'ৰা মৃদুলৰ ওচৰত। মৃদুলে আৰ্থিক সাহায্য দিব নোৱাৰি দুখ প্ৰকাশ কৰিলে। জয়ন্তৰ মুখ শুকাই গ'ল। আমন-জিমনকৈ ওলাই আহিব ধৰা জয়ন্তৰ হাতখনত থাপ মাৰি ধৰি মৃদুলে কৈছিল— "জয়ন্ত ৰ'বা, উপায় এটি পাইছোঁ।" জয়ন্তই সপ্ৰশ্ন দৃষ্টিৰে মাথোঁ চাই ৰ'ল তাৰ পিনে। মৃদুলে ভিতৰৰ পৰা এটি হাতঘড়ী উলিয়াই জয়ন্তৰ হাতত দি কলে— "এইটো বিক্ৰী কৰি তুমি ঋণ মুক্ত হোৱা; মোৰ ধাৰ পিচে পৰেও মাৰি থাকিবা।" কৃতজ্ঞতা জনাবৰ কোনো ভাষাকে বিচাৰি নাপালে জয়ন্তই।..... হাতত ঘড়ীটো লৈ সি ওলাই আহিল।

তাৰ ঠিক দুদিন পিচতে এটি অভাৱনীয় ঘটনা ঘটিল। হাতত লোৰ শিকলি পিন্ধা জয়ন্ত দুজন চিপাহীৰে সৈতে উপস্থিত হ'ল মৃদুলৰ ওচৰত। মৃদুলে কোনো কথা কবলৈ নৌ পাওঁতেই জয়ন্তই চিঞঁৰি উঠিল - "মৃদুল! তুমি বেচিবলৈ দিয়া ঘড়ীটো হেনো চুৰি ঘড়ী? ঘড়ীৰ মালিকে দোকানক দি থোৱা নম্বৰ আদিৰে হুবহু মিলিছে।" মৃদুলৰ প্ৰত্যুৎত্তৰত জয়ন্ত চমকি উঠিল। - "তুমি এইবোৰ কি বকিছা জয়ন্ত? কেতিয়া তোমাক মই ঘড়ী দিছিলোঁ? কাবোবাৰ ঘড়ী চুৰি কৰি তুমি যেনিবা ধৰা পৰিলাই মোকো তোমাৰ লগত সাঙ্ ৰিবলৈ অপচেষ্টা কৰিছা কিয়?

বহুসময় জয়ন্তই কোনো কথাকেই ক[illegible] ৰিলে। হঠাতে পাগলৰ দৰে চিঞঁৰি [illegible] "কি চাই আছা চিপাহী? ব'লা — [illegible] বলা। ময়ে ঘড়ী চুৰি কৰিছোঁ—তাত কোনো দোষ নাই।"

তাৰ পিচত পট পৰিবৰ্ত্তন। জেল[illegible] ওলাই আহি জয়ন্তই গোটেই পৃথিবীখন[illegible] ৰূপত দেখিলে। আগৰ বন্ধু-বান্ধব সকলে জয়ন্তক দেখিলেই দূৰতে মুখ ঘূৰাই দিয়ে। মাতৃহীন কোনো কিছু নাইকীয়া জয়ন্তৰ দুৰ্ব্বহ হৈ পৰিল।

নীহাৰিকাই কিন্তু তেতিয়াওঁ তাৰ আছিল। জীৱনটোৰ কথা ভাবি ভাবি কে[illegible] নীৰব চকুলো দুধাৰি বৈ অহিলে, নীহা[illegible] তাইৰ চাদৰৰ আঁচলেৰে সেইখিনি মোহা[illegible] চলচলীয়া চকু জুৰিৰে কৈছিল - "জয়ন্তদা, [illegible] জগতে তোমাক ভুল বুজিলেও, মইতো [illegible] মোক লৈয়েই তুমি জানো সান্ত্বনা লভিব [illegible] ৰিবা? সচাকৈয়ে নীহাৰিকাই বলুখিনি পা[illegible] দিছিল। কিন্তু জয়ন্তৰ মনত যেন আজি [illegible] বিগত নিশাৰ মধুৰ সপোন। ৰেখাৰ উপ[illegible] সকলো ওলট-পালট কৰি দিলে।

নিঃসহায় ৰেখাৰ প্ৰতি থকা জয়ন্তৰ [illegible] বতাক নীহাৰিকাই ভুল ভাৱে গ্ৰহণ ক[illegible] ৰেখাৰ প্ৰতি দেখুওৱা তাৰ অকৃত্ৰিম চেনে[illegible] নীহাৰিকাই কেৱল তাৰ দুৰ্ব্বলতা বুলি[illegible] ল'লে। ঈৰ্ষাৰ জুয়ে তাইক দগ্ধ কৰিলে। যোৱাৰ লগে লগে তাইৰ সন্দেহৰ মাত্ৰাও [illegible] হৈ গ'ল। তাইৰ সেই সন্দেহত [illegible] যোগালে—মৃদুলে।

নীহাৰিকাই এদিন খোলাখুলিকৈ জয়ন্তক ল— "অনাত্মীয়া ৰূপহী যুৱতী এজনীৰ প্ৰতি মাৰ এই অনুকম্পাক মই কোনোমতেই সহজ ৰে মানি লব নোৱাৰোঁ। – জয়ন্তদা"।

—"তেনেহলে ই তোমাৰ ভীষণ ভুল, নীহাৰ ; ক বুজিবলৈ এতিয়াও তোমাৰ বহুত বাকী।"

—"বাকী অকনো নাই"।

"এইষাৰ কথা উচ্চাৰণ কৰাৰ আগলৈকে মাৰ ওপৰত মোৰ ধাৰণা বৰ উচ্চই আছিল, ৰ। কিন্তু আজি তুমি নিজেই নগ্ন ভাৱে দিলা।"

—"আনক সমালোচনা কৰাৰ আগতে নিজকে চোৱা দৰ্কাৰ, জয়ন্ত দা। পিচে সেইবোৰ দিয়া। মোৰ এতিয়া শেষ কথা – যদি সম্পৰ্ক ৰাখিব খুজিছা, তেনেহলে ৰেখাৰ ত্যাগ কৰিবই লাগিব ; নহলে মোক ৰা—।"

—"আজি যদি গোটেই জগতখন ওলট-টো হৈ যায়, তথাপি মই ৰেখাক এই হাত অকলে এৰি দিব নোৱাৰিম।...তুমি নুবুজিবা, নীহাৰ, ৰেখা সচাঁকৈয়ে নিসহায়া। অবিহনে তাইৰ জীৱনটো লেৰেলি যাব।"

—"তেনেহ'লে তাইকে সঞ্জীৱিত কৰি থাকা, আৰু নিবিচাৰিবা।"—উত্তেজিত হৈ নীহাৰ পদে গুছি গ'ল। জয়ন্তই নিৰ্ব্বাক ভাৱে চাই ৰ'ল তাই যোৱাৰ পিনে।

নীহাৰিকা সচাঁকৈয়ে গুছি গ'ল। তাই এখনি ন পৃথিৱী" ৰচনা কৰিলে। সেই পৃথিৱীত ৰ কোনো চিন-চাবেই নেথাকিল। তাৰ ভূমিকা ৰূপায়নত থাকিল তাই নিজে আৰু নায়ক বাচি ল'লে - মৃদুলক। জয়ন্তই দুৰৰ পৰা হাঁহিলে। তাৰ পিচত কেবাটাও বছৰ পাৰ হৈ গ'ল। নীহাৰিকাৰ ভুল আৰু নাভাঙিল।

নীহাৰিকাৰ ভুল হয়তো সেইদিনা ভাঙিছিল সিদিনা জয়ন্তই ৰেখাৰ জীৱনৰ দায়িত্ব এজনা সুযোগ্য পুৰুষৰ হাতত অৰ্পণ কৰি দি নিশ্চিন্ত হব পাৰিছিল। কিন্তু নীহাৰিকাক ভাবিবলৈ কোনো অৱকাশ নিদিয়াকৈ ৰেখাৰ বিয়াৰ ঠিক পিচদিনাখনেই জয়ন্ত নিৰুদ্দেশ হৈ গ'ল। সি মাত্ৰ প্ৰদীপৰ লগত সম্পৰ্ক ৰক্ষা কৰিলে। প্ৰদীপে মাজে সময়ে চিঠি পত্ৰ পঠাইছিল।

........তাৰ পিছত সুদীৰ্ঘ তিনিটা বছৰ সি নীহাৰিকাৰ কোনো খবৰেই পোৱা নাই। কিন্তু আজিৰ প্ৰদীপৰ চিঠিখনৰ পৰা নীহাৰিকাৰ বিষয়ে যি জানিব পাৰিলে - তাত শিয়ঁৰি উঠিল। তাই কলঙ্কিতা—পতিতা।... জয়ন্তৰ মূৰ ঘূৰি গ'ল। সি বাৰুকৈয়ে জানিছিল যে তাৰ বাবে দায়ী মৃদুল। এই কথা নীহাৰিকায়ো হেনো স্বীকাৰ কৰিছে। কিন্তু গঞাই তাক মানি লব পৰা নাই। গাৰৰ মুখীয়াল লোক সকলে নীহা-ৰিকাহঁতৰ চোতালতে এখন মেল বহুৱাইছে। উৎসুক গাওঁবাসীৰে সিহতঁৰ চোতাল ভৰি পৰি-ছিল। গাওঁবুঢ়াৰ কথামতে সদ্যজাত শিশু কন্যাটি কোলাত লৈ নীহাৰে যেতিয়া চোতালত ভৰি দিলে, উশৃঙ্খল জনতাই গিৰ্জনি মাৰি হাঁহি উঠিল। অপমানৰ গ্লানিয়ে থকা সৰকা কৰিছিল যদিও, ধৈৰ্য্যৰে সৈতে সকলো সহ্য কৰি যোৱাৰ বাহিৰে নীহাৰৰ আৰু আন উপায় নাছিল। গাওঁবুঢ়াই কলে— "নীহাৰ, তুমি এতিয়াওঁ সচাঁ কথা কৈ দিয়া, তোমাক ক্ষমা কৰিম।"

—"মই সচাঁকৈয়ে কৈছো অপৰাধী মৃদুল।"

মৃদুলৰ ফালে চাই গাওঁবুঢ়াই ক'লে –"তুমি কি কব খোজা এই বিষয়ে ?"

গাওঁবুঢ়াৰ এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ স্বৰূপে নিজকে বচাবলৈ মৃদুলে যি যুক্তি দিলে, তাৰ আগত নীহাৰিকাৰ শত আবেদন ভোটা হৈ পৰিল। তাৰ কথা অবিশ্বাস কৰিবৰ কোনো হেতুকে বিচাৰি নাপালে মেলুৱৈ সকলে। তেওঁলোকৰ দৃঢ় বিশ্বাস হ'ল, উক্ত ঘটনাৰ লগত সচাঁকৈয়ে মৃদুলৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই। নীহাৰিকাই তাৰ ওপৰত দিয়া অভিযোগৰ অন্তৰালত তাইৰে দুৰভিসন্ধি লুকাই আছিল। নীহাৰিকাৰ দুচকুৰে মাথো ধাৰাসাৰে চকুলো বাগৰি আহিল।

—"সিহঁতৰ গোটেই পৰিয়ালটোকে এঘৰীয়া কৰি ৰাখিব লাগে।" এজনে মাত দিলে।

আন এজনে ক'লে – "নহয়, তাইক গাওঁৰ পৰা বহিস্কাৰ কৰিব লাগে। এজনী দুশ্চৰিত্ৰা, কলঙ্কিনী যুৱতীক গাওঁৰ চাৰি সীমাৰ ভিতৰত ৰখা কোনোমতেই উচিত নহয়।"

হঠাৎ ভূতৰ দৰে উপস্থিত হ'ল জয়ন্ত। "কোনে কয় নীহাৰ কলঙ্কিনী ?" মুহূৰ্ত্তৰ বাবে উশৃঙ্খল সভাখন নিস্তব্ধ হৈ পৰিল। জনতাৰ ঔৎসুক্য ভৰা হেজাৰ চকু নিক্ষিপ্ত হ'ল জয়ন্তৰ ওপৰত।

"জয়ন্ত..... ???" অজানিতে ওলা[illegible] জনতাৰ মুখৰ পৰা। জয়ন্তই কৈ গ'ল—"নী[illegible] বিবাহিতা স্ত্ৰী। বলা নীহাৰ, ঘৰ[illegible] সমাজ ভাগি গ'ল।

– "মোক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ গৈ, কলঙ্কৰ চে[illegible] তুমি নিজৰ গাতে কিয় সানি ল'লা, জয়ন্ত[illegible]

জয়ন্তই এবাৰ নীহাৰিকাৰ ফালে চা[illegible] মুখ ফিৰাই ললে, মুখেৰে একো না[illegible] নীহাৰিকাই চকুপানী ৰোধ কৰিব নোৱাৰি[illegible]

– "মোৰ কৃতকৰ্ম্মৰ ফল, মোক কি[illegible] কৰিবলৈ নিদিলা ? ইমান ধৈৰ্য্য, ইমান সহ[illegible] তুমি ক'ত পালা ? এনে পবিত্ৰ প্ৰেম কোনে শিকালে ?"

– "প্ৰেম ?...... প্ৰেমৰ মূল্যাঙ্কণ কৰি[illegible] নাজানিলোঁ। নীহাৰ, তুমিয়ে তাক জানি[illegible] নীহাৰিকাই কোনো উত্তৰ দিবলৈ নো[illegible] অভিমানতে ওলাই গুছি গ'ল জয়ন্ত। নী[illegible] একে থিৰে জয়ন্তৰ পিনে চাই থাকিল।

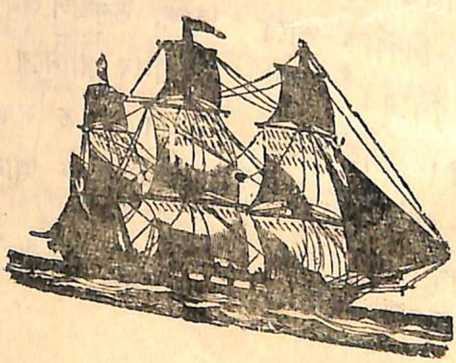

'নট'

ইফতাখ্ খুৰ্ছেদ
তৃতীয় বাৰ্ষিক, কলা]

তাহানিখন স্কুলত বৰুৱা ছাৰে পঢ়োৱাই- "ন—ট—নট মানে নাচনি।" আমাক পাখী ৰ ঠাইত হেণ্ডেল ব্যৱহাৰৰ চনন্দ যেতিয়া দি হল আমাৰ পাঠশালাৰ হেড্ অফ্ দি ডিপাৰ্ট- ই বৰুৱা ছাৰে মুক্ত হস্তে, তেতিয়া পঢ়িছিলো ৰাজ মানে নৃত্যৰ ৰজা" অৰ্থাৎ সদাশিৱ। ৱা ছাৰে—সচাঁকৈ কবলৈ গলে বৰুৱা ছাৰে য়, বৰুৱা ছাৰৰ হাতত তেল সানি জ্বাকত লকাজনী হৈ মূৰ জোকাৰি নাচি থকা বন সুন্দৰী চ্ দালে আমাক মনত ৰাখিবলৈ বাধ্য কৰি- ন—নটৰাজ মানে নৃত্যৰ ৰজা অৰ্থাৎ সদাশিৱ।

মনে মনে ভাবিছিলো আমাৰ ৰাঙি দঢ়ীয়া গলী জনীও নটৰাজ। কাৰণ মাই ওখকৈ জালী দি ৰুই দিয়া পানীলাওৰ কোমল আগ ইদালিৰ লোভত আমাৰ ৰাঙীয়ে যি দৰে পিচ ৰ চুটাৰ ওপৰত ঠিয় হৈ প'জ লৈছিল, তাক নুকৰণ কৰিবলৈ গৈ আমাৰ বাবুল, নীল আৰু মই ইবাবাৰো মাধ্যাকৰ্ষণ ভালকৈ অনুভৱ কৰিছিলো।

বৰুৱা ছাৰৰ বন সুন্দৰী তেল সনা মুখ নৰ আগত বুঢ়া আঙুলি জোকাৰি যেতিয়া ইস্কুল পালোহি তেতিয়া পঢ়িছিলো N-O-T ot মানে নাই বা নহয়। আমি মনতে ভাবি- ছিলো—এৰা নাই, বহুতেই নাই, বৰুৱা ছাৰৰ কুম্ভকৰ্ণৰ প'জ নাই, বাহিৰত কৃষ্ণচুৰাৰ তলত ঠিয় দি 'এঘাৰ এক গুণ এঘাৰ' নাই আৰু নাই বনসুন্দৰীৰ তেল সনা মুখখনিৰ দুয়োপাৰি দাঁত উলিয়াই আমাৰ পিনে চাই মৰা বিদ্ৰুপৰ হাঁহিটো। একেবাৰে নথকা নহয়। আমাৰ ইংৰাজী ছাৰৰ হাতত বনসুন্দৰীৰ ভাই বা ককাই কোনো এজনে বিৰাজ কৰিছিল যদিও তেওঁ আমাৰ বনসুন্দৰীৰ দৰে তেল সনা বিধৰ 'চৌখীন' নাছিল। তাৰোপৰি আকাৰত তেওঁ বনসুন্দৰীতকৈ শকত আৰু চুটি। এক কথাত কবলৈ হলে তেওঁ বেছ ভদ্ৰ ধৰণৰ গম্ভীৰ আছিল। কাৰণ তেওঁ আমাৰ বনসুন্দৰীৰ দৰে নিৰ্লজ্জ ভাবে নাহাঁতিছিল আৰু নানাচিছিল। আমিও খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে তেওঁৰ ওচৰত "বে-পৰোৱা" ঘোষণা কৰি দিছিলো।

যেতিয়া আমি কলেজ পালো তেতিয়া Not ৰ পাছত e এটা লগাই দি আমাৰ 'পৰীক্ষাৰ কবচ' কৰি ললো। আৰু এটা 'নট' পালো। ই কিন্তু সম্পূৰ্ণ বেলেগ ধৰণৰ 'নট'। মোৰ দীলদৰিয়া বন্ধু এজেনে এই নটক তিনিটা শ্ৰেণীত বিভক্ত কৰি পেলালে—প্ৰাইমাৰী নট, চেণ্ট্ৰাল নট; আৰু ইউনিভাৰচেল নট। বিভক্ত কৰিয়েই তেওঁ ক্ষান্ত নহল। আগেয়েই কৈছো মোৰ বন্ধুজন দীলদৰিয়া ধৰণৰ। মুক্ত হস্তে তেওঁ 'নট' উপাধি দান কৰি গ'ল যথাযোগ্য হিচাবে। কিন্তু "ইউনিভাৰচেল নট" উপাধিটো দিয়াত তেওঁক

অলপ কৃপণতা কৰা দেখিলো। বন্ধুৰ মতে ইমান ডাঙৰ উপাধিটো যোগ্যজনক দিয়াটোহে উচিত। বন্ধুবৰ প্ৰতিভাশালী নিঃসন্দেহ।

'নট' মানে আপুনি বুজিছেনো? নটৰ Defination মই পোৱা নাই। বন্ধুবৰৰ মতে নট অৰ্থত মূৰৰ নট, কম বেচি পৰিমানে ঢিলা। বন্ধুবৰ Biology ৰ ছাত্ৰ আছিল—সন্দেহ প্ৰদৰ্শনৰ সাহস নহয়। এতেকে মৌনং শ্ৰেয়ঃ। বন্ধুৰ মই বৰ ভক্ত যদিও সত্যবাদী বুলি মোৰ এটা নাম আছে। অৱশ্যে যুধিষ্ঠিৰৰ দৰে নহলেও। ইয়াতে কৈ থওঁ বন্ধুবৰৰ সূত্ৰ আৰু তেওঁৰ নটধাৰী সকলৰ মাজত প্ৰায়ে মই সামঞ্জস্য দেখিছিলো। বন্ধুবৰ নামজ্বলা মানুহ; তেওঁৰ ভক্তও অসংখ্য। তেওঁৰ গ্ৰেডৰ মানুহৰ শত্ৰু থকাটোও স্বাভাৱিক। এতেকে তেওঁৰ শত্ৰুপক্ষৰ Majority য়েই 'নট' উপাধিধাৰী।

পেৰাচাইট জাতীয় বন্ধু এজন আহিছিল আমাৰ ক্লাচলৈ। পেৰাচাইট বুজিছেনো আপুনি। নাই বুজা যদি Botany ৰ কিতাপখন এবাৰ চাই লওক। এতিয়াও বুজা নাই যদি অসমৰ মানচিত্ৰ খনতো এবাৰ চকু ফুৰাই চাব পাৰে আপুনি। এতিয়াও যদি বুজা নাই, (ক্ষমা কৰিব) আপুনি বেৰসিক। বন্ধু বুলি কৈছো কাৰণ Class fellow ৰ অসমীয়া মই তাকে বুজো। নামটো অজয় চক্ৰবৰ্ত্তী। বন্ধুবৰৰ যেন দৃষ্টি প্ৰথমেই পৰিছিল নবাগত বন্ধুৰ ওপৰত।

এদিন। লেকচাৰ চলিছে ক্লাচত Indian Unification ৰ বিষয়ে। ইতিমধ্যে আমিও গেৰীবল্ডীৰ সৈতে দুই চাৰিটা কতল কৰি পেলাইছো। ......We look before and after. গেৰিবল্ডীক যুদ্ধ ক্ষেত্ৰত এৰি আগলৈ চালো প্ৰায় ... নবাগত বন্ধুই চকু মুদি ভোৰ ভোৰাই ... and pine for what is not......হাঁহি ... উঠিল। কিছু সময়ৰ পাছতেই শুনা গ'ল ... গুৰু গম্ভীৰ কণ্ঠ—Universal knot আৰে... ৰোল।

Uinversal knot উপাধি দানৰ ... গ'ল। আমি কলেজ কেনটিনত Univers... Day উদযাপন কৰিলো চাহ আৰু চি... কাণে কাণে কওঁ শুনক; চাহৰ খৰছটো ... তিনি ভাগেই গল মোৰ পকেটৰ পৰা। ... কৈছো বন্ধুবৰ 'দীলদৰিয়া'। ভগাই ... তেওঁৰ বেচ পাৰদৰ্শিতা আছে কিন্তু Ratioৰ ইফাল সিফাল প্ৰায়ে হয় তেওঁৰ ... বৰেও বুকুত হাত দি স্বীকাৰ কৰিছিল। ... অঙ্কত তেওঁ অলপ কেচা ধৰণৰ। ... মুখতেই শুনিছিলো তেওঁৰ দেউতাকে ... ভাতৃবৃন্দৰ সৈতে হৰণৰ অঙ্ক কৰোঁতে ... হাতেৰেই বাকীখিনি উত্তৰত সামৰিছিল। ... বংশানুক্ৰমে তেৱোঁ হৰণৰ অঙ্কত বেচ ... পকাই লৈছে।

পিছত শুনিছিলো বন্ধুৰ এজন স... ভক্তই Universal knot ৰ অসমীয়া ভাঙনি ... 'ব্ৰহ্ম নট'। ইতিমধ্যে আমাৰ পেৰাচাই... বিখ্যাত হৈ পৰিছে ব্ৰহ্ম নট হিচাবে। ... "ব্ৰহ্ম নট" ওৰফে অজয় চক্ৰবৰ্ত্তীৰ বিষ... শুনক। নবাজনৰ আকৃতি দীঘল, ক্ষীণ ... ৰঙটো বগা, প্ৰকৃতি সৰল, মাথো মাজে ... কিবা কিবি অবোধ্য মন্ত্ৰবোৰ মাতে—কে... হয়তো Shelley ৰ আৰু কেতিয়াবা ...

তেওঁৰ মুঠে আৰু উঠে যদিও মই কিন্তু দেখা ই। (মই সত্যবাদী বুলি আগেয়ে কৈছো)। বেছি অন্তৰঙ্গতা নাই কাৰো। লগত কোনোবাই যাচি অন্তৰঙ্গতা কৰিব গলেও তেওঁৰ উদাসীন ব্যবহাৰৰ অত্যাচাৰত অন্তৰ পাবগৈ নোৱাৰে। ৰ ভক্তবৃন্দই আগুৰি লৈ প্ৰায়ে ৰস জমাব টা কৰে। প্ৰায় ভাগ প্ৰশ্নৰ উত্তৰতেই তেওঁ থা হাঁহে মৃদু ভাবে।

এদিন গধুলি। দল হেৰুৱা ভেৰাৰ দৰেই ৰাজ আলিবোৰ চাৰভে কৰি ফুৰিছিলো। দৃশ্য বন্ধুবৰৰ দলটোক বিচৰা। বন্ধুবৰৰ দল-ক পোৱা নাছিলো—প্ৰায় তিনি মাইল বাট ভে কৰিও। পাৰ্কখনৰ কাষেৰে যাওঁতে দেখিলো ৰাচাইট বন্ধুক কৃষ্ণ চুৰাৰ তলত অৰ্দ্ধ-শায়িত মেলিত নয়নেৰে। মোৰ সিন্ধী বন্ধু এজনৰ Something is better than nothing. মান চকু চৰহাই মোক ‘আদ্দাবাজ’ নাম ও দি থৈছিল। সিন্ধী বন্ধুৰ Maxim কেই হতীয়া সেৱা এটা কৰি পেৰাচাইট বন্ধুৰ চাপিলে। বন্ধুই দিলখোচ হাঁহি এটাৰে গত কৰিলে। বহিলো; বন্ধুই চিগাৰেট্ এটা ল—হুপিলো। অৰ্দ্ধ মেলিত নয়নেৰে বন্ধুই ৰ পিনে চালে,—ভাবতো তোমাৰ বক্তব্য। ধিলো—খবৰ কি চক্ৰবৰ্ত্তী, কবিতা লেখিব কি? মৃদু হাঁহিলে; তেওঁ সদায় যেনেকৈ হাঁহে। ৰিৰ ওপৰত সৰা ফুলেৰে লিখা দুটা আখৰ -তা। বন্ধুই সেইপিনে চালে এবাৰ। ‘কবিতা’। ই যিদৰে শব্দটোৰ উচ্চাৰণ কৰিলে তাক শুনি ৰ মনত হল হয়তো বন্ধুই এতিয়া কোনো টা মুহূৰ্ত্তত জপিয়াই উঠি মোৰ হাতখন তেওঁৰ কুৰ ওপৰত হেচা মাৰি ধৰি চিঞৰি চিঞৰি ৰ Reep my bossom open and here you will find some one's visage হাৰ Othello তোমাৰ ওপৰতো টেক্কা মাৰিলে এইবাৰ। ৰোমান্সৰ গোন্ধ পালো। জমাৰ চেষ্টা কৰিলো।

সুধিলো—“আকৌ এই সীতাটো কি চক্ৰবৰ্ত্তী?” ইতিমধ্যে আমাৰ ব্ৰহ্ম নটে ভোলানাথৰ পজ লৈছিল। ধ্যান ভঙ্গ কৰি তেওঁ চকু দুটা মেলিলে মোৰ প্ৰশ্নত। “মোৰ দুৰ্ব্বল মনৰ পৰিচয়। বহু দিন হৈ গ'ল চৌধুৰী! তাৰে কোনো এটা মুহূৰ্ত্তত এওঁ ‘ডেৰা’ বান্ধিছিল মোৰ বুকুত। মামাৰ খৰছত পঢ়িছো, মা-দেউতাক মই দেখা মনতেই নপৰে। প্ৰথমতে ভাবিছিলো এইবোৰ বিলাস—মোৰ দৰে পৰনিৰ্ভৰশীল বোৰৰ কাৰণে ই নহয়। বহুদিন সেই ভাবিয়েই ফাজৰি কাটি ফুৰিছিলো; কিন্তু নোৱাৰিলো। অৱশেষত তেওঁ মোৰ জীৱনত অপৰিহাৰ্য্য হৈ পৰিল। জীৱন কালত তেওঁ মোক জয় কৰিব নোৱাৰিলে চৌধুৰী! মৃত্যুৰে তেওঁ মোক জয় কৰি গল।” কথাখিনি কওঁতে তেওঁৰ মাতটো কঁপিছিল। মই চক্ খাই উঠিলো। মোৰ অনুতাপ হৈছিল তেওঁক কৰি অহা ব্যৱহাৰ বোৰৰ কথা ভাবি। অজানিত ভাবে এজন ব্যৰ্থ প্ৰেমিকৰ দুৰ্ব্বল ঠাই ডোখৰত আঘাত কৰিছিলো মই।

দুয়ো বহি আছিলো; কাৰো মুখত মাত নাই, অজয়ে ক্ৰমান্বয়ে এন্ধাৰ হৈ অহা আকাশ খনলৈ চাই আছিলো সি আৰু মই; মই ভাবিছিলো অজয়ৰ কথা, তললৈ মুখ কৰি।

“চৌধুৰী! হাজাৰ যুগৰ মৌনতা ভাঙি যেন আজি আকাশ খনে বিঙিৱালে।” অজয়ৰ মুখৰ পিনে চালো।

—আপোনালোকৰ নট টো কি চৌধুৰী?

উত্তৰত একোকেই কৰ নোৱাৰিলো। মাথো মনতেই ভাবিলো বন্ধুবৰক ৰক্ষা কৰো কেনেকৈ...।

অৱগুণ্ঠন

শ্ৰীবীণা দাস
দ্বিতীয় বাৰ্ষিক, ক

সন্ধিয়া পৰ। পশ্চিম আকাশত হালি পৰিছে ৰাঙলি বেলি। লাহে লাহে এচপৰা ডাঙৰ মেঘে গোটেই আকাশৰ ৰাঙলি কিৰণক আবৰি পেলালে। ৰিব্ ৰিব্ কৈ বলা বতাহ, দূৰৰ বননি, পখীজাকৰ ললিত কণ্ঠৰ ভাঁহি অহা সুৰ, সকলোতে ভাহি উঠিছে এটি স্মৃতিৰ কম্পন। লাহে লাহে এন্ধাৰ নামি আহে।

কোঠাটোলৈ সোমাই পৰিল প্ৰদীপ। দুৱাৰ-খন বন্ধ কৰি দি কোঠাটোৰ চাৰিওফালে এবাৰ চকু ফুৰাই চালে। এটা মাৰ্জ্জিত স্নিগ্ধ ভাবেৰে কোঠাটোৱেও যেন তাকে আজি সম্বৰ্দ্ধনা জনালে। খিৰিকিৰ কাষৰ মেজখনৰ কিতাপবোৰ আৰু লিখাৰ সাজসৰঞ্জাম খিনি বেচ পৰিপাটিকৈ কোনো-বাই সজাই থৈছে। মেজখনৰ কাষতে থকা আলমাৰীটোও বেচ ধুনীয়াকৈ সজোৱা। স্কুল আৰু কলেজত পোৱা ৰূপৰ মূল্যহীন কাপবোৰেও যেন আজি নতুন চকচকীয়াকৈ সাজি, তাৰ ভাল পোৱা পাবলৈ বিচাৰিছে। বেহেলাখনৰ ওপৰত কেইপাহমান যুতিফুল। বোধহয় সিক্ত। মেজখনৰ ফুলদানীটোৰ বুকুত থকা ৰজনী গন্ধা কেইপাহে নিজৰ গৌৰৱতে উৎফুল্ল হৈ গোটেই কোঠাটো মনোমোহা কৰি তুলিছে। কোঠাটোৰ একাষে ধুনীয়াকৈ সজোৱা তুষাৰ শুভ্ৰ বিচনাখন আৰু তাৰ একাষে থিয় হৈ থকা তাৰ পৰিণীতা বধূ।

মেজখনৰ কাষত থকা চকীখনত বহি প্ৰদীপ। কি কৰা উচিত সি যেন একে নেপালে। কিবা এটা কৰাৰ আৱশ্যকতা কৰিয়ে সি কাচৰ জগটোৰ পৰা এগিলা লৈ খালে। ন-কইনালৈ এবাৰ কে চোৱাৰ সাহসৰো যেন অভাব হ'ল প্ৰ যথেষ্ট চেষ্টা কৰি কেৱাহিকৈ চাই অৱগু আগুৰি থকা মুখখনিৰ সি একোকে নেদে

বিয়াৰ প্ৰতি প্ৰদীপৰ একেবাৰে আগ্ৰহ না বাৰে বাৰে কৰা মাক দেউতাৰ অনুৰো এৰায়ে আছিল। কিন্তু এম. এ পৰী বাহিৰলৈ যোৱাৰ সুবিধাতে যে মাক দে ইমান দূৰ আগবাঢ়িব পাৰিব সি অকনো নাছিল। টেলগ্ৰাম পাই উদ্বিগ্ন মনেৰে আহি যেতিয়া শুনিলে আৰু এদিনৰ তাৰ নিজৰে বিয়া তেতিয়া তাৰ কৰ কৰিবৰ একো উপায়ে নৰল। তাৰ সপোন—ৰাজ্যৰ কোনো মনোমোহা ৰূপক পদাৰ্পন কৰা নাই। অন্ততঃ সি এতে ভাবে। স্বাধীনতা হেৰুৱাই কঠিন ডোলে খাই নিজৰ মনৰ মুক্ত গতি ৰুদ্ধ কৰা

নাছিল কাৰণেই তাৰ বিয়াত আপত্তি। সিদিনা মাকৰ করুণ চকুযুৰি আৰু আশাদীপ্ত মুখখনিলৈ চাই তাৰ কঠোৰতাৰ বান্ধ ভাঙি গ'ল। হাঁহি মুখে মাকলৈ চাই সি মাথোন মাতিছিল "মা"।

চকীখনত বহি বহিয়ে সি নানা কথা ভাবি-বলৈ ধৰিলে। কোনোবা অজান দেশলৈ তাৰ মনটো উৰি গ'ল। সি যেন কি কৰিব ভাবি নাপালে। তাৰ ইমান সঙ্কোচৰ কাৰণ সি নিজেই ভাবি নাপালে। নিজান ৰাতি গভীৰ নিস্তব্ধ। তাৰ মাজত প্ৰদীপ আৰু পমি। এইদৰে বহু সময় পাৰ হৈ গ'ল। তাৰ মনত পৰিল আগদিনাখন বিয়াৰ কথা। কইনা ঘৰৰ দুৱাৰ দলিত থিয় দি কিয় জানো হঠাতে তাৰ পূৰ্ণিমাৰ কথা মনত পৰি গ'ল। "পূৰ্ণিমা"। মুখখন পূৰ্ণিমাৰ জোনটিৰ দৰে নহলেও ক্ষন্তেক চিনাকীতে প্ৰদীপৰ ভাল লাগিছিল পূৰ্ণিমাক। তাৰ ভাব হৈছিল পূৰ্ণিমা—পূৰ্ণিমাৰ জোনটি হয় কিন্তু জোনৰ পোহৰ পাই বিমল বিভাৰে জিলিকি থকা পৃথিৱীখনি। ৰভা তলত বহি কইনাক বাওঁহাতেৰে লৈ হোম পাতোতে বাৰে বাৰে পূৰ্ণিমাৰ মুখৰ অভিজ্ঞ ধৰণৰ কথাবোৰলৈ মনত পৰিছিল তাৰ।

দু বছৰৰ আগৰ কথা। বি, এ, পৰীক্ষাৰ লাফললৈ ঘৰতে বহি অপেক্ষা কৰিবলৈ ভাল লাগি শ্বিলঙৰ বায়েকৰ তালৈ গ'ল প্ৰদীপ। বি ফুৰাৰ বাহিৰে তাৰ তেতিয়া একো কাম ছিল। লেকৰ চাৰিওকাষেৰে এবাৰ ঘূৰি বিভাৰ ৰ'ডে"ৰে লেকৰ ভিতৰ সোমাই ঘাহনিত হি পৰা তাৰ দৈনিক অভ্যাসত পৰিণত হৈছিল—আৰু ঠিক তাতেই পৰিচয় হৈছিল তাৰ—পূৰ্ণিমা আৰু তাইৰ ভায়েক ভনীয়েক মইনা আৰু মামনিৰ সৈতে। পূৰ্ণিমাই মেট্ৰিক দিছিল সিবাৰ। কাষৰ ঘাঁহনি ডাৱাত বহি গুণগুণাই গান গাই আছিল সিদিনা প্ৰদীপে। জগতখন মধুময় যেন লাগিছিল তাৰ। হঠাতে কোনোবাই কোৱা তাৰ কাণত পৰিল। "বাইদেউ মানুহজনে গান গাইছে শুনাছোন। ডাঙৰকৈ নাগায় কেলেই?" নিজৰ অজানিতে সুৰ তুলি চালে প্ৰদীপে। দেখিলে পূৰ্ণিমা আৰু ভায়েক ভনীয়েক দুজনক। অকনো সঙ্কোচ নকৰাকৈ মৃদু হাঁহিৰে সিহঁতক কাষলৈ মাতিলে—সি যেন অতি পুৰণি বন্ধু—লগতে এটি বন্ধুত্বৰ চাৰনি পূৰ্ণিমালৈ।

"ভাইটি তোমাৰ নাম কি?"

"মইনা।"

"মোৰ নাম মামনি", মইনাৰ লগে লগে কৈ উঠে মামনিয়ে এটা অভিমানৰ সুৰত যেন প্ৰথমে মৰমৰ ভাব লোৱাৰ উপৰিও তাইৰ প্ৰাপ্য মৰমখিনিকো মইনাই কাঢ়ি নিবলৈ ওলাইছে। দূৰতে থিয় দি থকা ছোৱালীজনীলৈ চালে প্ৰদীপে। আবেলিৰ কোমল সোণোৱালী কিৰণে ছোৱালীজনীৰ ভ্ৰমৰ কৃষ্ণ কেশ ৰাশিত এটা হালধীয়া ঢোৰ সৃষ্টি কৰিছিল। শান্ত সুকোমল মুখখনিত আচৰিত নিৰ্ভীকতা, চকুত প্ৰশান্ত বিশ্বাস, ওঠত মৃদু সৰল হাঁহি। ডাৱৰ ভেদি ভুমুকি মৰা ৰবিৰ হালধীয়া ৰশ্মিয়ে দূৰলৈ চাই থকা ছোৱালীজনীক সোণ বৰণীয়া কৰি তুলি-ছিল। যেন অষ্টমী পূজাৰ শক্তি দেবীৰ স্বৰ্ণ প্ৰতিমাখনি। অলপ সময়ৰ ভিতৰত সিহঁতৰ মাজত বেচ বন্ধুত্ব ভাব গঢ়ি উঠিছিল। তাৰ

পিছত লেকৰ ঘাঁহনিত বহি বহু কথাই আলোচনা কৰিছিল সিহঁতে—দেশ বিদেশৰ কথা, মহাশূণ্যৰ কথা, ৰবীন্দ্ৰনাথ, নলিনী দেৱী, ডফেন ডুৎ-মেৰিয়াৰ।

কেইদিন মানৰ পিছতে প্ৰদীপে গুচি আহিল গুৱাহাটীলৈ। একাঁবেকা পথেৰে নামি আহোতে বননিৰ অৱগুণ্ঠনৰ মাজেৰে ভুমুকি মৰা পাহাৰৰ পাদদেশৰ নদীটিৰ শুভ্ৰ মুখখনিলৈ চাই চাই হঠাতে প্ৰদীপৰ মনত পৰি গ'ল পূৰ্ণিমালৈ। পূৰ্ণিমাৰ ঘৰৰ বিষয়তো একোৱে সোধা নহল। মাত্ৰ দেউতাকৰ নামৰ বাহিৰে পূৰ্ণিমাৰ পূৰ্ণ পৰিচয়ৰ একোৱেই তাৰ জনা নাই। বহুত কথাই আলোচনা কৰিছিল প্ৰদীপে কিন্তু অতি সাধাৰণ লাগতিয়াল কথাখিনিকেই সি সুধিবলৈ পাহৰিলে।

সময়ৰ সোঁতত পূৰ্ণিমাৰ স্মৃতিৰ জাজৰি বহুদূৰলৈ উটি গলেও, জোনাক শুভ্ৰ আৰু জোনাক পবিত্ৰ পূৰ্ণিমাৰ সকলো কথাই প্ৰদীপৰ মনত স্পষ্ট হৈ ৰল। অৱশ্যে সেই বুলিয়ে সি পূৰ্ণিমাক প্ৰেয়সীৰ ৰূপ দিব খোজা নাই। মাথো সি ভাল পাইছিল পূৰ্ণিমাৰ সহজ সৰল কথাখিনি।

বেৰত আৰি থোৱা ওৱাল ক্ল'কটোৱে ডাঙৰ ডাঙৰ শব্দ কৰি বাৰ বজাৰ সঙ্কেত দিয়ে। চমকি উঠে প্ৰদীপ। কল্পনাৰ সাতৰঙী কাৰেঙৰ পৰা বাস্তৱলৈ নামি পৰে সি। ন-কইনাক শুবলৈ নোকোৱাৰ বাবে সি নিজকেই অপৰাধী বুলি বিবেচনা কৰিলে। কিন্তু হঠাৎ তাৰ অপৰাধী মনটোত হাঁহিৰ জেউতিয়ে দেখা দিলে। সি কোৱাৰ আগেয়েই ভাগৰত ক্লান্ত হৈ থকা পমিক নিদ্ৰা দেবীয়ে সাবটি লৈছে। সেয়েহে তাৰ অজ্ঞাতেই বিচনাত শুই পৰিছিল প... "পমি", এৰা মাকে নামতো তাক পমি বুলি... কৈছিল। সি এটা স্বস্তিৰ নিশ্বাস পে... বেহেলাখন হাতত তুলি লৈ আন এটা কোঠা... সোমাই পৰিল। খিৰিকিৰ বাহিৰৰ জোনা... স্নাতা সীমাবদ্ধ পৃথিবীখনলৈ চাই সুৰৰ ... তুলিলে প্ৰদীপে। প্ৰিয়ৰ প্ৰথম পৰশ... প্ৰেয়সীৰ কঁপি কঁপি ওলাই অহা মধুৰ কণ্ঠ... দৰে বেহেলাৰ পৰা কঁপি কঁপি ওলাই আ... সুৰ। নিস্তব্ধ স্নিগ্ধ জোনাকক চঞ্চল কৰি তুলি... সুৰে। চন্দ্ৰমাই চমকি খিৰিকিৰ কাষত বৈ ... সিক্ত যুতি ফুল কেইপাহ সৰি পৰিল।

ৰাতি এটা বাজে। হঠাৎ যেন পমিয়ে... পাই উঠে। এবাৰ নহয় দুবাৰ নহয় কেবা... যেন এটা বেহেলাৰ মিহি করুণ সুৰে ... আমনি কৰে। সুৰটি আছিল বৰ করুণ, যেন ভাহি উঠিছিল মানৱ জীৱনৰ প্ৰতি... প্ৰত্যঙ্গৰে ব্যথা, বিষাদ, করুণ বিননি। খি... কাষত চমকি থকা চন্দ্ৰমাইয়ো যেন এই ... শুনি ক'লা ডাৱৰৰ আঁৰত লুকাই ... বিচাৰিছিল। তাই হঠাৎ উঠি বহিল। ... দেবীয়ে তাইক আঁতৰাই পঠালে। তাইৰ ... পৰা অবগুণ্ঠন খন পৰি ৰল। চাই ৰল ... প্ৰদীপলৈ। অবগুণ্ঠন নোহোৱা মুখখনিলৈ ... প্ৰদীপ বিস্মিত হৈ ৰল। হঠাৎ ... সুৰটো বন্ধ হৈ গ'ল। পাহৰি গল পমিয়ে ... খন তুলি লবলৈ। দৃষ্টি বাগৰি পৰিল ... কঁপা আঙুলী কেইটাৰ ওপৰত, প্ৰদীপৰ সু... মুখ খনিত।

লাহে লাহে বেহেলাখন নমাই থলে প্ৰদীপে। ...শান্ত সুৰৰ মুৰ্চ্ছনায় কঁপি কঁপি লীন যাব ধৰিলে ...নী গন্ধাৰ বুকুত। পমিৰ মুক্ত মুখ খনিলৈ ...ই হাঁহিলে প্ৰদীপে। সকলো সঙ্কোচ এৰি ...গবাঢ়ি গল প্ৰদীপ পমিৰ ওচৰলৈ। সেই ...দৃষ্টিত কাৰ যেন প্ৰতিচ্ছবি। নিজৰ দৃষ্টি ...াই নানি আৰু স্পষ্ট ভাবে তুলি ধৰিলে। ...য়ে। প্ৰদীপে ৰাতিৰ নিস্তব্ধতা ভঙ্গ কৰি কৈ উঠিল "পূৰ্ণিমা"।

"পূৰ্ণিমা" শান্ত, সহজ, উত্তৰ। ওঁঠত সেই সৰল হাঁহি। কপালত অবাধ্য চুলি কেইডাল।

ধীৰে ধীৰে পূৰ্ণিমাক নিজৰ কাষলৈ আঁকৰ্ষণ কৰিলে বিস্মিত প্ৰদীপে — চকুত জগতজোৰা কোমলতা আৰু প্ৰেম লৈ। নেদেখাজনৰ আশীৰ্ব্বাদ ৰূপে বাহিৰৰ স্নিগ্ধ শীতল জোনাক জিলিকি ৰল সিহঁতৰ সৰ্ব্বাঙ্গত।

নতুন-যুগ

শ্ৰীঅমৰেশ দত্ত
তৃতীয় বাৰ্ষিক, কলা।

পৰিবৰ্ত্তনশীল পৃথিবী। আজি য'ত শস্য শ্যামলা ...লা সুফলা প্ৰান্তৰ—কালি তাত শুকান, বালি...ি, সুবিশাল মৰুভূমি। আজি যি ঠাইত মূৰ ...উ ফুলপাত শোভিত সেউজীয়া গছ থিয় হৈ আছে ...লি তাত সেই গছজোপা শুকান পাত লৈ ...জীৰ্ণ মুমুৰ্ষূ ৰোগীৰ দৰে কোনোৰকমে বাঁচি ...ছে। আজি যি সেউজীয়া আৰু সুন্দৰ— ...লি সি ৰুক্ষ আৰু কুৎসিত। এনে কিমান ...বৰ্ত্তনৰ ঢৌ পৃথিবীৰ বুকুৰ ওপৰেদি পাৰ হৈ ...য়া।

এই পৰিবৰ্ত্তনশীল পৃথিবীত আশীযেও বিৰাট পৰিবৰ্ত্তনৰ সম্মুখীন হব লগা হৈছিল। এই পৰিবৰ্ত্তন ...নৰ নহয় যুগৰ। যুগৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ লগে লগে এই যুগৰ মানুহো পৰিবৰ্ত্তিত হবলৈ বাধ্য হৈছে। এই যুগত মানুহেও পশুৰ দৰে হীন প্ৰবৃত্তি-সম্পন্ন, নীচ আৰু নিষ্ঠুৰ। ধনীয়ে দুখীয়াৰ তেজ শোষণ কৰি প্ৰাসাদত ৰাজভোগ খাইছে। আৰু দুখীয়া! দুখীয়াই এটুকুৰা ৰুটিৰ কাৰণে ঘৰে ঘৰে ঘূৰি ফুৰিছে। দুখীয়া যেন বাটৰ কুকুৰ, ডাষ্টবিনৰ আবৰ্জনা, কলৰ পুতুলা। যিফালে ঘূৰোৱা, সিফালেই ঘূৰিব। সিহঁতৰ জীৱন যেন প্ৰদীপৰ শিখা ফুৰাই দিলেই নুমাই যাব।

এই যুগৰ বেকাৰ সমস্যা হ'ল জ্বলন্ত প্ৰশ্ন। এই সমস্যা যেন সাধুকথাৰ বিশাল দেশৰ দৈত্য। যেয়ে এবাৰ এই দৈত্যৰ কবলত পৰিছে, তাৰ আৰু নিস্তাৰ নাই। মুমুৰ্ষূ, নিঃস্ব আৰু অসহায়

হৈ তাক সেই বেকাৰ-ৰূপ দৈত্যৰ লগত সংগ্ৰামত লিপ্ত হ'বলগীয়া হয়। ফুলৰ নিচিনা কিমান তৰুণ যে এই দৈত্যৰ পিছে পিছে ঘূৰি অকালতে বৃন্তচ্যুত হৈ পৃথিবীৰ বুকুৰ পৰা বিদায় লৈছে– তাৰ খবৰ নাইকীয়া।

এই যুগৰ কথা ভাবি আশীষে আচৰিত হৈ যায়। কি আছিল, আৰু কি হৈছে। আগেয়ে মানুহ আছিল দেৱতা – আজি হৈছে বাটৰ কুকুৰ। ভায়েকৰ বুকুতো হেলাৰঙে ছুৰি বহুৱায় অৰ্থৰ কাৰণে। আত্মীয় হয় শত্ৰু। এই যুগৰ মানুহ টকাৰ কাৰণে হয় মাতৃহন্তা, পিতৃহন্তা। ই যেন বিধাতাৰ নিৰ্মম অভিশাপ।

এই যুগৰ মানুহে খাবলৈ নাপাই— অনাহাৰত মৰে। দূৰৰ পৰা হাড়বিলাক স্পষ্টকৈ গণিব পাৰি। মঙহ নাই– আছে কেৱল কিছুমান হাড়। যেনিবা কোনো শ্মশানৰ পৰাহে এইমাত্ৰ উঠি আহিছে।

এই যুগ যান্ত্ৰিক যুগ। যান্ত্ৰিক যুগৰ সংস্পৰ্শত এই যুগৰ মানুহবিলাকৰ হৃদয়ো হৈছে যন্ত্ৰৰ নিচিনা কঠিন। যন্ত্ৰৰ ঘৰ্-ঘৰণি শব্দত পৰিপুষ্ট মানুহৰ মন হৈছে যন্ত্ৰৰ দৰে শোষক আৰু হৃদয়-হীন। যান্ত্ৰিক যুগৰ মানুহ— যন্ত্ৰৰ ওপৰতহে নিৰ্ভৰশীল।

আশীষে ভাবে কি হ'ব এই অভিশপ্ত জীৱনত মানুহ হৈ জীয়াই থাকি। সিহঁতৰ সকলো আছিল— সকলো গ'ল। আছিল ঘৰ—আছিল গাড়ী। আছিল সুখ– আছিল শান্তি। পিতৃ-মাতৃ, ভাই-ভনী, আত্মীয় বন্ধু সকলো আছিল। নতুন যুগৰ জোৱাৰত সকলো ভাঁহি গৈছে। সিয়েহে অকলে জীয়াই আছে দুখৰ বোজা লৈ।

তাৰ পিতাক আছিল এজন বিখ্যাত জমি অলেখ টকা আৰু সম্পত্তিৰ মালিক। তেওঁ মাত্ৰ লৰাৰ আজি এই অৱস্থা। ভগনী সি অকলে জীয়াই থাকিল। ইয়াকেই কয় সকলো আছিল সিহঁতৰ। কিন্তু ভাগ্য নিষ্ঠুৰ, নিৰ্দ্দয় পৰিহাসত সকলো গ'ল।

জমিদাৰৰ লৰা। সি আগেয়ে আছিল দোপম অট্টালিকাত, খাইছিল ৰাজভোগ। অলপ মূৰ কামুৰিলেই দাস-দাসী ব্যস্ত হৈ আহিছিল। সি আজি কোনো ৰকমে ক অজ্ঞাত, অখ্যাত গলিৰ সেমেকা ঘৰত জ্বৰত গা পুৰি গলেও কোনো দৌৰি অৱশ্যে দৌৰি আহিছিল এজনে। তে আশীষৰ বাগদত্তা সুজাতা। কিন্তু এতিয় নাহে। বিখ্যাত জমিদাৰৰ একমাত্ৰ লৰা সুজাতাৰ পিতাকে চোৱালীক আশীষৰ কৰি ৰাখিছিল। যেতিয়া আশীষৰ দুৰ্দ্দিনৰ কলা ডাৱৰ ঘনাই আহিল দূৰত আঁতৰি পৰিল। যেতিয়া আশীষহঁ আছিল, তেতিয়া সুজাতাই আহিছিল তাৰ আজাৰত দেখা শুনা কৰিবলৈ। কিন্তু ধনীৰ দুলালী, কিয় হতভাগা দুখীয়াৰ কুটীৰলৈ আহিব? আগেয়ে টকা আ সুজাতাৰ প্ৰাণ ভৰা প্ৰেমো আছিল। সিহঁ পায় টকাক। টকা মুখ্য, প্ৰেম গৌণ। হ'ল নতুন পৃথিবী। স্বাৰ্থান্বেষী, বিচিত্ৰ দুনীয়াৰ মানুহ।

একমাত্ৰ চাকৰী লৈয়েই আশীষৰ মাৰ্চেন্ট অফিচৰ সামান্য দৰমহাৰ কেৰা যি দৰমাহ পায়, তাৰে তাৰ এটা

নোৰকমে চলি যায়। চাকৰীৰ পদতলতেই সি জীৱনটো সঁপি দিব লগা হৈছে। ৰাতিপুৱা বাজিবলৈ নৌপাওঁতেই অলপমান খাই লৈ চলৈ যাব লাগে। আকৌ দিনান্তৰ ক্লান্ত যেতিয়া পৃথিবীৰ বুকুত সকলো ৰশ্মি ঢালি অস্তাচলত ওলমি পৰে, তেতিয়া ঘূৰি আহে। অতীতৰ সুমধুৰ স্মৃতি আশীষৰ মানস পটত উঠোঁতেই তাৰ শূণ্য হৃদয়ত জীৱন বীণাৰ ৰা সুৰ আকৌ সুৰ-তাল-লয়ত বাজি উঠে। চকু ছল্ ছলীয়া হয়। পুৰণি অতীতৰ ভাবি ভাবি তাৰ মনত হয়—সি যেন ৰালী দিন আৰু ৰূপালী ৰাতিৰ কোনোবা পুৰীতহে থাকে। আকৌ পিচ মুহূৰ্ত্তেই কথা স্মৃতিপটত জাগোঁতেই তাৰ মনত যেন কোনো গভীৰ এন্ধাৰেৰে ভৰা, মানৱৰ াদপুষ্ট নৰকত পতিত হৈছে।

আশীষে ভাবে কেতিয়ানো বাৰু এই যুগে ঘোৰ দুৰ্দ্দিনৰ পৰা মুক্তি লাভ কৰিব? নেই জানো এই ভাবে দুখৰ বোজা লৈ কটাব লাগিব? সুখৰ আৰু শান্তিৰ সূৰুয কেতিয়াও নুঠিব? জীৱনটো যেন কাচৰ ঙ্গুৰ—পেলাই দিলেই ভাঙি যাব।

জৰ কথাও ভাবে আশীষে। চিৰদিনেই সি মাৰ্চ্চেণ্ট অফিচৰ সামান্য দৰমহাৰ া হৈ হাত ভঙা চেয়াৰত বহি থাকিব লাগিব। নত পৰে—যিদিনা চাকৰীৰ বাতৰি পালে া দেখা কৰিবলৈ গৈ মেনেজাৰৰ পৰা পোৱা দৃষ্টি। যেন তাক খাইহে পেলাব। সি হাঁহে—এই মেনেজাৰেই এদিন সিহঁতৰ আশ্ৰয়ত আছিল। এতিয়া অলপ টকা পইচা কৰি, তাৰেই জোৰত অফিচৰ মেনেজাৰৰ গদীত বহিছে।

এই বিচিত্ৰ যুগত ধনীৰ লগত দুখীয়াৰ আকাশ-পাতাল পাৰ্থক্য। ধনীৰ গগনচুম্বী প্ৰাসাদ—দুখীয়াৰ মাটিৰ লগত মিহলি হোৱা, ধুমুহাত চাল উৰুৱাই লৈ যোৱা পৰ্ণকুটীৰ। দুখীয়াৰ তেজেৰে পুষ্ট ধনীসম্প্ৰদায় এই যুগৰ শাসনযন্ত্ৰৰ কৰ্ণধাৰ। ইহঁতৰ আঙুলি-সঙ্কেতত শত শত দুখীয়াৰ মূৰ নত হয়। আজিৰ অবোধ মানুহে নাজানে যে দুখীয়াই তেজপানী কৰি অক্লান্ত পৰিশ্ৰমেৰে সিহঁতৰ মুখত অন্ন জোগাইছে।

মানৱৰ আশা-আকাঙ্খা অন্তহীন। সি হ'ল অসীম দিগন্তৰ যাত্ৰী। সেই কাৰণে তাৰ পোৱাৰ মাজতে আছে নোপোৱাৰ প্ৰবৃত্তি—গতিৰ মাজত আছে সুদূৰৰ আহ্বান। তাৰ অনুভূতি, তাৰ অভিজ্ঞতাই বোৱাই আনে নতুন সপোন। ইয়াৰ সুমধুৰ স্পৰ্শত তাৰ জীৱন হয় সজীৱ, মনোৰম আৰু বিচিত্ৰ।

এই যুগৰ মানুহ! এই যুগৰ মানুহে নাজানে সুখ, নাজানে শান্তি, নাজানে সম্পদ।—তাৰ চোৱা-পোৱা ক্ষুদ্ৰ গণ্ডীৰ মাজতে সীমাবদ্ধ। সকলোৱে লোৰ পিজৰাত আজীৱন বন্দী।

পৰিবৰ্ত্তনশীল বিচিত্ৰ পৃথিবী। সেয়েহে যুগৰো আমূল পৰিবৰ্ত্তন হৈছে। অতীতৰ বাস্তৱ—আজিৰ সপোন। আশীষৰ মনত প্ৰশ্ন জাগে, এই পৰিবৰ্ত্তনশীল দুষ্ট পৃথিবীৰ কাৰণে দায়ী কোন—নতুন যুগ নে মানুহৰ অদৃষ্ট .....?